

ABONAMENTUL

Pe an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și străinătate:
Pe an . . . 40.— franci
Telex
Pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi, N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
preschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
nanolază

ROMANUL

Pentru cultură.

Arad, 23 Aprilie.

E un adevăr azi necontestat de nimeni, că resortul cel mai adânc, mai trainic și indelebil al vigurosității unui popor e cultura națională. Puterea ce poate să desvolte un popor întru afirmarea sa, e însăș puterea culturii lui naționale. Se poate asemui cultura națională și isvorului de apă vie din basme — și cu cât acest isvor e mai abondent, cu atât organismul național va primi o expresie de robustitate mai accentuată în toate mădurele sale.

Putinătatea acestui izvor se resimte atât de fatal în toate manifestările de viață națională a neamului nostru din statul ungar. Semnele de viață ce dăm se schițează în aier, acumiri noastre rămân în cele mai multe și esențiale cazuri, — vorba dlui Iorga — lucrări de față. Cel întâi vânt vrășmaș răstoarnă rezultatul neînsemnatelor noastre strădanii. Sunt atât de săraci picurii de apă viie ce alimentează conștiința noastră națională. Altfel ar fi cu puțință, ca un popor de patru milioane, să nu-și fi putut realiza, timp de peste jumătate de secol, decât foarte puține din condițiile primordiale ale unei existențe naționale, în niște împrejurări ce nu ridică pie-deci de neînvinș în calea unei mase de forțe atât de formidabilă; altfel n'ar fi cu puțință, — în acelaș timp, când popoare de trei milioane, de două milioane și mai mici chiar, își au statele lor naționale independente ori autonomiile lor naționale, — poporul românesc să poată fi sfidat, în marginile aceluiași in-

tocmire de stat, cu cel mai temerar gest al nerrespectării unor drepturi elementare ce i se garantase odată în însăș constituția țării, la umbra autorității capului încoronat.

Am văzut acest gest zilele acestea; și-l'a permis contele Ștefan Tisza.

Intrebăm: care a fost ținuta poporului nostru în întreg timpul tratărilor cu guvernul? Acei o mână de bărbați, — cari prin jertfele de toată categoria ce aduc întru apărarea și susținerea cauzei noastre, au dat și dau, în felul său, un exemplu aproape fără de seamă în istoria altor popoare — fost'au ei secondai de manifestări viguroase, continue în lupta lor? Cărturarii noștri, conducătorii maselor din sutele de centre provinciale românești avut'au oare, într'un singur caz măcar, inspirația spontană, adâncă și firească, să pună la cale mișcări de aderență, adunări publice, manifeste prin gazete, cari să ducă departe glasul de tărie al unor dorinți de o forță elementară, neînfrântă? N'au avut'o — Expresia atitudinii noastre colective s'a resumat într'un fapt negativ numai: nu s'a auzit nici un glas turburător. Solidaritatea sufletească a neamului s'a afirmat și așa, — dar cât de răsunător putea să fie faptul pozitiv al unor mișcări generale, vii, fluctuante, dela o margine a românismului la alta!

Un popor curățit prin unda culturii naționale ne-ar fi dat, fără îndoială, faptul solidarității active. Noi nu suntem încă acel popor, dar simțim mai mult decât orișicând, că trebuie să fim, că trebuie să ne reculegem și cele din urmă forțe, primind în sufletele noastre toate povețele superioare ale culturii naționale. Ea e forța providențială, care dă uni-

tate, consistență și vigoare acțiunilor unui popor. Cu forța aceasta ne vom desăvârși în cel mai înalt grad cu puțință toate armele, toate mijloacele de luptă, — fie că va trebui să apărăm și să desăvârșim o foarte dificilă situație de drepturi ce ni s'ar reacorda în cadrele constituției, fie că va trebui să opunem rezistență unei politici șovine de-o ferocitate și mai potențată decât în trecut.

Un lucru e clar pentru noi toți; ni-l spune răspicat rezoluția comitetului nostru național și anume:

„Domnul ministru președinte ungar nu numai n'a admis condițiunile indispensabile pentru înlăturarea conflictului dintre politica de guvernare a Ungariei și interesele de existență a poporului român din această țară, ci a aflat chiar oportun a enunța, că nu va executa față de neamul nostru nici acelea minime drepturi, cari sunt înscrise în articolul de lege 44 din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților Ungariei, lege neabrogată, sancționată de Majestatea Sa, declarând în acelaș timp, că poporului românesc prin legea nouă electorală i se vor oferi cadre mai reduse ca până aci pentru exerciarea influinței sale politice în legislațiunea țării.”

Va să zică situația noastră de desmoșteniți ai constituției a fost confirmată din partea cea mai competentă — și fără a se lăsa nici o umbră de îndoială. Suntem în punctul în care zăbovim de-o jumătate de veac — și totuș, e punctul cel mai solid din toate: suntem la voia puterilor noastre ineseși, lipsiți de orice sprijin din partea statului, căruia-i sacrificăm viața și munca brațelor și-a minții noastre, noi, cel mai mare popor nemaghiar din țară.

Momente din viața Regelui Carol.

— Culese și traduse după Memorile Regelui. —

De Ion Scurtu.

ocuparea Dobrogei de trupele române. — Proclamația către Dobrogeni. — Domnitorul la Brăila. — Trecerea Dunării. — Ordinul de zi către armata de ocupațiune. — În țara nouă. — Mesajul Tronului.

14/26 Octomvrie. Domnitorul scrie tatălui său între altele:

„Basarabia a intrat în mâinile Rușilor și noi ne pregătim să ocupăm Dobrogea; dar pretindem mai înainte de toate stabilirea liniei de hotar dela Silistra la Mangalia, temându-ne să nu se ivească noi dificultăți cu Rusia din pricina acestei granițe, după ce vom fi ocupat Dobrogea.

„In ziua intrării triumfale a oștirii române, mulțime de Turci steteau pe străzile capitalei, fiind martori la entuziasmul de nedescris. Nici odată București n'au văzut o serbare mai măreață și niciodată n'am trăit o zi atât de plină de însuflețire. Această zi va rămâne neștersă în inima mea”.

21/22 Noemvrie. Domnitorul inspectează regimentul permanent de călărași, destinat să coopereze la ocuparea Dobrogei. Regimentul 11 al dorobanților din Basarabia s'a disolvat și drapelul său a fost așezat în arsenal, înființându-se

în schimb al șaptesprezecelea regiment de Mehedinți.

12/24 Noemvrie. Intregul stat major al armatei rusești pentru ocuparea Bulgariei părăsește România, mutându-și cartierul general în Basarabia.

Spre seară sosește din Livadia vestea, că Tarul a primit dorințele românești cu privire la ocuparea Dobrogei și guvernul rus a dat ordin autorităților rusești din Dobrogea să treacă administrația în mâinile Românilor.

13/25 Noemvrie. Domnitorul stabilește cu primul ministru Brătianu dispozițiunile ultime pentru intrarea trupelor noastre în Dobrogea. Apoi redăctează împreună cu Cogălniceanu proclamațiunea către Dobrogeni și ordinul de zi către armată, cari se vor publica mâine.

Proclamațiunea către Dobrogeni asigură pe noii supuși ai României, de orice neam și credință, că se vor bucura de scutul constituției, care garantează fiecăruia viața, cinstea și averea. Tribunalele românești vor împărți dreptatea fără să țină socoteală de neamul și de credința impuriciniților. Autoritățile publice vor le-cui rănile răboiului, ocrotind persoana și averea tuturor; armata va avea numai chemarea de-a păzi ordinea. Astfel locuitorii Dobrogei pot saluta cu încredere steagul României ca pe un steag al dreptății și al păcii! Noua provincie își va dobândi în curând organizarea definitivă, ce va răspunde obiceiurilor și nevoilor locale; drept

semnul cel dintâi al grijei sale părintești Domnitorul scutește pe locuitorii de toată dijma pentru anul viitor, iar începând cu ziua de 1 Ianuarie 1880 dijma se va înlocui printr'o dare în bani. Proclamația cheamă binecuvântarea Celui Atotputernic pentru înflorirea acestei părți nouă a României și pentru înfrățirea fiilor ei.

— Ziua umedă și turbure se preschimbă într'o noapte învăluită de neguri dese; pe la miezul nopții Domnitorul se îndreaptă pe jos spre mica gară a Cotrocenilor, urcându-se în trenul special care-l va duce la Brăila. În suita domnească sunt numai ofițeri.

14/26 Noemvrie. După o noapte de drum și de nesomn, Domnitorul sosește dimineața în Brăila, unde l s'a pregătit cu mare grabă o primire impunătoare. Primul ministru, generalul Anghelescu, comandantul diviziei ce va ocupa Dobrogea, ofițerii superiori, autoritățile județene și un public numeros întâmpină cu drag și însuflețire pe Domnitorul ce trece în revistă garda de onoare, o companie de vânători cu drapel și muzică, ascultând apoi lunga și entusiasta cuvântare a primarului Brăilei: Orașul urează Domnitorului de două ori bun sosit, întâi pentru El însuși, în al doilea rând pentru scopul înalt care-l aduce. Steagul României, care a mai fost purtat odată în fruntea trupelor biruitoare peste Dunăre, pe câmpiile de luptă ale Bulgariei, va fâlfâi acuma deasupra noiei provincii, cucerindu-o și moralicește, prin libertate

Acum când ni se arată cu așa precizie ne crudă situația aceasta, simțim cum în inima noastră se revoltă și protestează un puternic instinct de viață și cum acest instinct își cere cea mai sigură armă de apărare, care nu e alta decât cultura noastră națională.

Pentru cultură trebuie să fie cele mai frumoase nizuinți și jertfe ale noastre! Și iată, că reflecțiile aceste ale noastre au fost justificate pe neașteptate de o faptă plină de făgăduinți. Fapta aceasta ne-o dă o instituție din cele mai de seamă din câte are neamul nostru în această țară, ne-o dă puternicul nostru institut financiar din Arad, *Victoria, care — după cum aflăm — a hotărât să dea din profitul ce a realizat în anul trecut, frumoasa sumă de 50,000 coroane spre scopuri culturale.*

Noi vedem în această nobilă hotărâre a *Victoriei* un semnal de semnificații superioare, care trebuie auzit pretutindenea și repetat de toți cei în situație să ajute cultura românească. Ne aflăm într-o stare sufletească foarte sugestionabilă de asemenea gesturi și credem, că vom putea înregistra în curând cât mai multe fapte similare, cari vor fi tot atâtea mici triumfuri în opintirile noastre de redreptare la cunoștința adevăratei țării, care — iarăș și iarăș — este cultura națională.

N'avem în largul acestei împărății nici un ajutor, nici în legi și nici în afară de legi, ci numai ajutorul puterilor noastre. Crima regimului: de-a tolera, ba de a sprijini chiar în marginile unui stat de 20 de milioane, jefuirea sufletească a unui popor de 4 milioane, nu va fi pedepsită niciodată într-o țară, în care stăpânește cea mai falsă constituție din lume, — crima aceasta va putea fi cel mult răzbutată odată.. Vom înțelege, că cu cât vulturul mitic se va trudi să ne sfășie mai hain inima, cu atât bucățile sfășiate vor crește mai sănătoase la loc, mulțumită apei celei vii a culturii naționale...

Cine sprijinește cultura națională își împlinește în cel mai nobil chip datoria națională. Felicităm conducerea *Victoriei* pentru dovada de superioară înțelegere ce ne dă în

vremile aceste și n'avem altă dorință, decât să putem felicita cu întreagă căldură convingerii noastre pe toți ceice-i vor urma îndemnul.

Ardealul și politica maghiara.

— Cu prilejul răspunsului contelei Tisza. —

Ce este azi Ardealul? Un pământ de 69.400 chm. pătrați ca parte constitutivă a statului ungar, cu o populație de aproape 3 milioane locuitori, dintre care 1.700.000 Români, circa 1.000.000 Maghiari, vre-o 250.000 Germani, iar restul alte neamuri. Va să zică 2/3 din populația Ardealului de azi este românească, 1/3 ungrească și restul îl constituie Sașii și puțini Germani rom. cat., ce mai sunt aici.

Ei bine, nu putem înțelege resonul politicii maghiare, adoptat și de cel mai luminat cap al ei astăzi: contele Tisza, când persistă în privilegierea Sașilor față de neamul românesc, care astăzi este forța de rezistență în ținuturile ardelenesti?

Contele Tisza dorește oare întărirea statului maghiar prin forțele de care dispune; dorește el să aducă o primăvară de renaștere a sentimentelor de alipire față de statul ungar în sufletul națiunilor nemaghiare, cari pot să fie o foarte solidă garanție în viitor a integrității acestui stat? Foarte bine. Atunci ce mai poate însemna privilegierea cu favoruri — ce nu stau în nici un raport cu interesele de apărare a Ardealului — acordate unei naționalități disparente față de Români și Maghiarii de pe teritoriul Ardealului? Dacă Sașii ar fi un popor, care ar putea opune rezistență serioasă, într'un caz când Românii din Ardeal ar proclama irendentismul, atunci am înțelege o politică de privilegiere a elementului săsesc.

Dar de loialitatea noastră față de statul ungar, contele Tisza ne-a dat cel mai bun certificat în plenul camerei ungare, în răspunsul său la interpelarea făcută în chestia tratativilor. Și dacă ni-a putut da certificat despre loialitatea noastră, aceasta a făcut-o desigur în baza con-

vingerii ce și-a câștigat stând un an între tratări cu cei trei reprezentanți ai comitetului național, ale cărui dorințe — s'a văzut înseamnă dorința pentru cele 4 milioane Români din statul ungar!

Dorința comitetului nostru național o cunoaște acum contele Tisza și cunoaște și organizația noastră, care înseamnă putere. De aceea noi credem că va reveni asupra vechelor politici maghiare false, de a considera Ardealul pe o cantitate negligeabilă, nesocotind marea putere ce o are statul în cele aproape 2 milioane de Români, alătura de milionul de Maghiari și în raport cu frimitura de 1/4 de milion de Nemți, pe cari și prin noua lege electorală îi privilegiază fără nici un rost, iar în comitate cu majoritate românească îi tot mai suferă să facă mendrele pe socoteala noastră, — mendre cari pe noi ne opintesc, iar statului ungar aduc absolut nici un folos real.

Nouă timpuri cer nouă orientări. Dar despre acestea vom vorbi cu altă ocazie, — când vom avea tabloul exact al arondismentelor electorale, cari pentru Ardeal se pare că au fost făcute anume ca să fim luați în bătaie de joc. Pentru politica noastră loială de un neam, care are singura maximă: „ibi bene, ibi patria”, în această patrie tot binele material, le va da Români, iar sprijinul moral li-l dă statul ungar.

Militari

Telegrame de aderență.

Am primit următoarele telegrame:

Somcuta-Mare. — În numele tuturor Românilor din cercul electoral al Somcutei-Marțel licit comitetul nostru național pentru vrednic răspuns ce l'a dat contelei Ștefan Tisza. (Tisza) admirabilă a conducătorilor noștri ne înveseste și ne dă tărie la continuarea luptei pentru desrobirea definitivă a neamului nostru din jugul veacurilor. Rezoluția comitetului o ia cu toții.

Dr. Nicolae Nilvan,
președintele comitetului cercului
partidului național român în
Somcuta-Mare.

Jibou. — Din incredințarea și în numele tuturor Românilor din preajma Jiboului de

și dreptate, temelile civilizației pe care o reprezintă steagul românesc! Să falfăie falnic acest steag pe țărmul Mării Negre, vestind tuturor neamurilor Dobrogei o nouă eră, de libertate și propășire!

Domnitorul mulțamește și își exprimă speranța că anexarea va deschide țării noi isvoare de bunăstare și va da îndeosebi negoțului Brăilei un avânt nou.

După aceea președintele consiliului județean rostește și dânsul o cuvântare înflăcărată, plină de simțiri patriotice; Domnitorul răspunde: „Intâia bombă, care a căzut în orașul Brăila, a fost semnalul războiului; bateriile din Calafat au răspuns în același zi! Prin luptele de peste Dunăre s'a întărit neatârarea și mărirea țării; astăzi trecem Dunărea a doua oară, însă în pace și liniște, ca să luăm în stăpânire o țară, pe care armata noastră a dobândit-o prin vitejia ei!” Aclamațiunile prelungite acoperă aceste cuvinte.

Acuma Domnitorul încalecă, îndreptându-se cu statul Său major spre câmpul unde sunt așezate trupele diviziei de ocupațiune. Păcat că vremea este întunecată, rece și umedă, iar străzile murdare nu prea se potrivesc cu dispoziția de sărbătoare a mulțimei uriașe ce urmează pe Domnitor. După ce trece călare frontul trupelor regimentele 4, 5 și 7 de infanterie, regimentul 1 de artilerie și regimentul 2 de roșiori) și primește defilarea lor, se ceteste următorul ordin de zi:

Ostași,

„Marile Puteri europene, prin tratatul din Berlin, au unit cu România Dobrogea, această veche moșie a Domnilor noștri de odinioară.

„Astăzi puneți piciorul pe acest pământ, ce iarăș devine țară românească! Dar voi nu intrați în Dobrogea ca niște cuceritori, ci intrați ca prieteni, ca frați ai locuitorilor cari de acum sunt concetățenii voștri.

„Ostași! În noua Românie voi veți găsi o populațiune în cea mai mare parte românească, dar veți găsi și locuitori de alt neam, de altă religie. Toți aceștia, devenind membri ai statului român, au drept deopotrivă la ocrotirea, la iubirea voastră.

„Intre aceștia veți afla Musulmani, a căror religie, moravuri și familie se deosebesc de ale noastre. Eu cu dinadins vă cer a le respecta.

„Fiți în mijlocul noilor voștri concetățeni ceea ce ați fost până acuma, în timp de pace ca și pe câmpul de onoare, ceea ce cu mândrie constată că vă recunoaște astăzi Europa întreagă, adevărată pildă vitejiei și disciplinei, apărătorii drepturilor României și avangarda legalității și civilizațiunii Europei.

„Cale bună dar, ostași, și Dumnezeu să vă ocrotească.

„Gândurile și dragostea mea sunt nedespărțite de voi.

„Să trăiască România!”

Pe-o movilă din apropiere Episcopul Mel-

chisedec al Dunării de jos, înconjurat de oștii său, celebrează un Te-Deum în fața alaiului de campanie; apoi Domnitorul se pune în fruntea trupelor, străbătând orașul care-L acoperă de flori și cununii; întreaga populație pară năvălită pe străzi, atât de mare-i înghesuiala în mijlocul orașului, Domnitorul se oprește și primește defilarea trupelor, cari se îndreaptă spre port. S'au luat cele mai întinse măsuri pentru îmbarcarea și transportarea trupelor; pe acestea splendid împodobit, un arc de triumf ridicat la intrarea portului și toate corăbiiile, toate neamurile, au arborat steaguri, ca să sărbătorească trecerea armatei române pe drept al Dunării.

Domnitorul se îndreaptă călare spre mare la ceasurile douăsprezece se urcă pe bordul iachetului Său „Ștefan cel Mare”, însoțit de mul-ministru, de Episcopul Melchisedec, de autoritățile civile și de notabilitățile orașului, cum și de reprezentanții societății austriace de navigație pe Dunăre, care a pus la îndemnul guvernului mai multe vase pentru grăbirea cererii a trupelor.

Din zorii zilei se înălțase pe malul steagul românesc; s'a instalat și o stație de telegraf, și mulțime de Dobrogeni-Mohamăni Români și Bulgari, așteaptă priveliștea trupelor române, cu toată negura deasă și toate că cerul este întunecat.

Un detașament de roșiori, o companie de vânători, o baterie și regimentul 5 de infan-

derare la concluzul comitetului nostru național în chestia tratativilor cu contele Ștefan Tisza. Veseli mergem înainte la luptă. Trăiască bravii conducători ai națiunii române din Ungaria și Transilvania.

Emeric Pop de Băsești.

Impresia pricinuită în România de eșuarea tratativilor. Ni se scrie din București: Eșuarea tratativilor româno-maghiare, deși era în general așteptată, a produs totuși o adâncă impresie în opinia publică din București.

Cu tot viul lui interes pentru alegeri, publicul bucureștean, imediat ce a primit vestea tristă dela Budapesta, și-a îndreptat toată atenția spre frații lui fără noroc cari au sperat zadarnic de atâtea luni de zile **impăcarea** cu Ungurii. Și n'a fost Român care să nu simtă că de azi încolo e dator să aibă și mai multă dragoste și mai multă grijă pentru **cei asupriți**, mângâiați numai de speranțele și de sentimentele comune ale neamului nostru și însuflețiți tot mai mult de acelaș sfânt și suprem ideal. Fiecare a simțit crescându-i deodată în suflet uriaș dorul cel mai mare, inimile tuturor au bătut violent schițând limpede în mințile lor hotărârea neștrămutată de a lupta mereu pentru frații în suferință, pentru realizarea idealului românesc.

Un ministru mi-a spus:

— *Eram convins că tratativele nu vor duce la nici un rezultat. Nu cunosc decât un mijloc care va elibera pe Români din jugul unguresc dar n'a sunat încă toxinel...*

Contra mișcării Slovacilor. Comisiunea administrativă a comitatului Zólyom, în adunarea generală de Sâmbătă a trimis raportul obișnuit primului ministru, în care, printre altele îi atrage atenția guvernului asupra mișcării Slovacilor. Scopul acestei mișcări provocate de naționaliști — se zice în raport — e ca să-i adune pe micii proprietari slovaci într'o singură reuniune, care sub deviza „Unitatea ceho-slovacă” să procure toate cele trebuincioase economiei din Boemia. Mai arată raportul că mișcarea aceasta a Slovacilor e alimentată de panslavisti și că numai într'un fel i s'ar putea pune capăt: dacă guvernul nu ar permite formarea acestor reuniuni și societăți. — Va să zică un nou „pericol național”.

După eșuarea tratativilor cu guvernul.

Arad, 23 Aprilie.

Ca o apologie postumă la discursul contelei Tisza în chestia tratativilor, ziarul „Az Ujság” publică un prim articol semnat de cunoscutul profesor universitar Dr. Carol Kmety. D-sa e de perfect acord cu cele expuse de primul ministru, îi apreciază atitudinea eminentă patriotică în ceea ce privește tratativele cu Români și aprobă soluția dată de contele Tisza, anume să se introducă cu încetul „privilegiile” acordate, chiar fără invoirea comitetului.

Trebuie să recunoaștem — scrie printre altele — fără deosebire de partid, că, ori se va face înțelegere ori nu, guvernele sunt moralmente obligate să introducă succesiv acele privilegii acordate naționalităților, bine înțeles în cadrul supremației maghiare, fără cedarea acelor drepturi, cari a fi în detrimentul maghiarimei. Deși nu ne bucură eșuarea tratativilor, nu am fi dat mare importanță nici reușitei lor. Mai înainte de toate pentru că comitetul român nu e expresia poporului, care să reprezinte necondiționat voința lui, deci să ne garanteze că acele condițiuni ar fi primite fără rezervă și de masele largi. Astfel și într'un caz favorabil s'ar putea ridica alții, cari să-i timbreze de „trădători” pe cei ce au primit „pactul”, continuând firul agitației.

Prin urmare — scrie mai departe — ar fi bine să lăsăm la o parte înțelegerea cu comitetul, și guvernul să facă treptat și cu mare bădăre de seamă, pașii necesari pentru încetarea nemulțumirilor justificate ale naționalităților, și cari în cele din urmă ar revolta și spiritele astăzi încă destul de moderate. Masele trebuie împăcate și nu conducătorii.

Cam aceasta ar fi esența articolului dlui Dr. Kmety. Ne miră numai că un profesor universitar cu reputație poate ajunge la astfel de concluzii; e și în contradicție cu contele Tisza, pe care evident îl preamărește. Odată ce șeful guvernului a primit să trateze cu comitetul național, acesta a fost recunoscut în mod oficial ca reprezentant al poporului. Tot așa însuși partidul nostru național a fost recunoscut de contele Tisza în discursul său, ca un partid care există și va exista. Iar tranșarea în felul propus de contele Tisza nu ar

putea lua ființă, dacă bărbații conducători ai Românilor s'ar împotrivi. Numai cât — după declarația dlui Dr. Mihali — guvernul nu va face rău procedând astfel, căci poate va pregăti calea pentru o înțelegere mai târzie; dar în nici un caz nu se va putea sustrage dela un acord oficial cu partidul și comitetul național român, cari din voia poporului nostru sunt însărcinați să-l reprezinte.

D. Oscar Jăzi publică în „Világ” în chestia înțelegerii cu naționalitățile, un nou articol de conținutul și importanța binecunoscută, cuprinzând unele date și citații vechi, cari trebuie reînprospătate în memoria celor ce le-au uitat.

Astfel se citează din discursul lui Deák, care în calitate de ministru al justiției, în ședința din 14 Nov. 1868 a camerei, răspunzând la interpeleție în chestia înființării unui teatru sârbesc, a zis: Ori să se dea ajutoare proportional tuturor naționalităților din țară, ori să li se retragă și Maghiarilor. Contribuind egal, celelalte naționalități au tot atât drept să-și cultive limba prin teatre, ca și Maghiarii.

Deák a fost viu aplaudat pe vremea aceea; astăzi de sigur l'ar fi scos opoziția afară din parlament.

Se mai amintește și ordinul circular din 1907 al contelei Andrassy, care dispune ca funcționarii din părțile locuite de naționalități să învețe limba respectivă „pentru ca să se înțeleagă cu poporul, cu un cuvânt să-și împlinească chemarea cu succes.”

Bineînțeles că și acest ordin a rămas numai pe hârtie, cum vor fi probabil și dispozițiunile luate de contele Tisza.

Din Budapesta se anunță:

Partidul național român a ținut Sâmbătă la amezai o ședință sub prezidenția dlui Dr. Teodor Mihali, care a raportat membrilor asupra eșuării tratativilor. În general vorbirea contelei Tisza a făcut impresie bună și partidul crede că concesiile puse în vedere vor putea pregăti calea pentru o înțelegere mai amânată. S'a hotărât cine să ia cuvântul la redeschiderea parlamentului în 2 Martie, ca răspuns la vorbirea primului ministru.

D. Dr. Alexandru Vaida a călătorit în Viena, spre a informa cercurile politice vieneze despre mersul și rezultatul tratativilor.

„Contele Tisza și Români”.

„Österreichische Rundschau” publică în numărul din 15 Februarie un prim articol intitulat „Tisza și Români” semnat de E. Freumund.

Autorul care ca un bun cunoscător al stă-

*Aș rupe-o țără să suspin,
In păru-ți negru s'o anin.*

*Dar viața mea e inimă pribeagă
Ce n'are țintă nici hotare, dragă,
O 'mpărăție vie, însă mută
Ce-o stăpânești, dar nu ți-e cunoscută.*

*De-ar fi plăcere de o clipă
Ce într'un zimbet se 'nfrică,
Ai mângăia-o ca pe-o rază
In treacăt, nimeni să n'o vadă.*

*Și suferință de ar fi
In două lacrimi s'ar topi
Amarul meu ți l'ar destace —
Și te-ar lăsa in pace.*

*Dar e amor, iubita mea, amor
Durere fără margini, dor —
E bogăție,
Armonie
De cari ființa ta e 'mpresurată
— Și nu le vei cunoaște niciodată...*

Trad. lib. de C. R. M.

debarcă pe celălalt mal la ceasurile unu. Acuma ridică ancora și „Ștefan cel Mare”; în ourând Domnitorul ajunge la Ghecet și întâmpinat de uralele noilor săi supuși pune piciorul pentru întâia oară pe pământul de peste Dunăre, care-i de acum al Său! — Dânsul urează „Drum bun” trupelor Sale, episcopul Melchisedec le dă binecurvântarea și în fâlfâit de steaguri și în sunetele imnului național oastea se îndreaptă spre Măcin.

De pe malul drept al Dunării, Domnitorul depeșează Doamnei că începutul ocupațiunii Dobrogei s'a săvârșit cu bine; apoi se întoarce la Brăila și de aci la București, unde-l întâmpină Mitropolitul Primat, ministrii și un număr de personalități distinse, cari îi aduc omagiile și felicitările lor pentru săvârșirea actului ce-a deschis o eră nouă în istoria țării.

15/27 Noemvrie. Domnitorul ceteste în persoană Mesagiul pentru deschiderea Corpurilor Legiuitoare și reprezentanții țării îl primesc cu deosebită însuflețire, căci ocuparea Dobrogei a trezit pretutindenea bucurie și înălțare sufletească.

Mesagiul Tronului constată că România a intrat în familia statelor europene: un delegat român lucrează, într'adevăr, alăburea de cei-

lalți delegați ai marilor puteri în comisiunea chemată a se îngriji de libertatea și desvoltarea navigațiunii dunărene, iar trupele și autoritățile române au pus ieri stăpânire pe Dobrogea!

Rabindranath Tagore:

Iubitei...

*De ce-ți sunt ochii triști? — Ori poate că
Adâncul inimei să mi-l străbată,
Cum noaptea luna printre unde
Adâncul mării îl pătrunde.*

*Ți-am spus viața mea de-a rost,
Ți-am povestit-o cum a fost,
Nimic n'am retăcut...
— De-aceea nu m'ai cunoscut!*

*Viața de mi-ar fi mărgăritar
Aș slăra-mă-o 'n mii de bucățele,
Aș face-o scumpă salbă de mărgele
Podoabă să ți-o dau in dar.*

*Și de ar fi o Ilorică
Plăpândă, dulce, mititică —*

rilor politice din Ungaria, supune cu multă obiectivitate unei critici acțiunea contelei Tisza de a-i „multămi” pe Români din Ungaria. Opoziția maghiară, — spune el — care, mai mult din interes de partid, întoarce și chestia românească împotriva primului ministru, îl acuză pe contele Tisza, că la ordin din Viena ar jertfi interesele maghiarilor pentru Valahi. Adevărul e însă — constată autorul articolului — că contele Tisza de mai mulți ani pledează deja pentru o alăturare a Românilor și Nemților la Maghiari împotriva pericolului slav. Contele Tisza știa apoi, ca toată lumea că cu toată dispoziția favorabilă a băraților dela cârmă din București, alăturarea strânsă a regatului român la monarhie și astfel la tripla alianță a fost zădărnicită prin starea agitată a populației României, care a fost provocată — constată autorul — de tratamentul nu chiar prietenesc de care sunt împărțșiți Români din Ungaria. Contele Tisza concludând din străfomările din Balcani, că prin împlinirea pretențiilor juste ale Românilor din Ardeal ar ușura îmbunătățirea, atât de necesară, a relațiilor monarhiei cu România a dovedit numai un grad urgent necesar de chibzuință politică. De sine înțeles însă în capetele maghiare politica internațională și a țării e zugrăvită cu totul altcum decât la europenii din Apus. Corifeii opoziției maghiare în ura lor față de regimul lui Tisza, punând în lumina cea mai defavorabilă tratativele contelui cu Români, au încercat să provoace revolta sentimentului național maghiar.

Autorul constată apoi din declarațiile primului ministru, făcute în parlament în 14 și 21 Ianuarie, că contele Tisza dela început n'a intenționat să realizeze dorințele Românilor privitor la dezvoltarea lor culturală și întreținerea limbii lor în fața autorităților administrative și a forurilor judecătorești. Autorul arată neseriozitatea declarațiilor primului ministru, când de-o parte recunoaște drepturile locuitorilor nemaghiari din Ungaria, privitor la cultura și limba lor, iar de altă parte declară că legea de naționalitate din 1868 e inexecutabilă, deși în aceasta lege sunt garantate legislativ drepturile națiunilor nemaghiare și a fost o condiție esențială a pactului din 1867 dintre coroană și Maghiari. Disconsiderarea drepturilor majorității locuitorilor din Ungaria e cauza tendințelor naționaliste, motivate și inextirpabile de altcum într'un stat poliglot, cari tendințe însă au fost și mai mult atâțate prin oprirea pe terenul administrativ și al instrucției. Contele Tisza a încercat să slăbească aceste tendințe încercând a-i îndupleca pe Români să elimineze din programul lor stabilit în 1881 în Sibiu, autonomia Ardealului. Autonomia Ardealului, care principat de altcum a trăit 300 de ani despărțit de Ungaria, e o chestie foarte delicată din punct de vedere al politicii externe, întru cât România ar avea eventual aspirații la acest teritoriu.

În cursul tratativelor conducătorii Românilor a trebuit însă să se târguiască pentru cele mai elementare condiții de existență ale neamului lor. Li s'a pretins Românilor renunțarea la individualitatea lor națională, pentru a cărei apărire și validitate în senzul adevărat al egalei îndreptățiri luptă de un jumătate de veac. Pentru aceasta renunțare contele Tisza le-a pus în vedere Românilor același sprijin material și moral de care se bucură și Rutenii credincioși. Aceasta înseamnă că Românilor li s'ar recunoaște drepturi cetățenești dacă ar fi aplicați să se maghiarizeze.

De sine înțeles conducătorii Românilor n'au putut fi câștigați, căci ei luptă chiar pentru viața, cultura, existența lor națională.

Autorul constată mai departe că o încheiere favorabilă a tratativelor a depins numai de contele Tisza. Atât declarațiile contelui Czernin, dnilor Tache Ionescu și Filipescu numai la aparență au îngreunat situația contelui Tisza față cu opoziția maghiară. Contele Tisza s'a scuzat cu opunerea opiniei publice maghiare în fața Românilor, fapt e însă că această opinie maghiară e sugerată și crescută artificial de cercurile conducătoare maghiare. Primul ministru a dovedit de altcum că știe pași și față de opinia publică maghiară și ar fi dator să-i, dacă dorește să-și

merite atributul de bărbat de stat, ca să se desfacă de cătușele politicii de rassă și classă, și atât în interesul țării lui cât și al întregii monarhii să respecte și să promoveze validitatea drepturilor nu numai legale ci și naturale ale națiunilor nemaghiare, în cazul acesta ale Românilor. Contele Tisza pare însă a nu avea curajul necesar, după cum o dovedește eșuarea tratativelor. Chestia de naționalitate însă nu va înceta, ci ea va bate neînterupt la porțile Ungariei și ale monarhiei întregi.

Alte voci din Viena.

„Die Zeit” ocupându-se cu vorbirea contelui Tisza ținută Vineri în 20 Februarie scrie că primul ministru, declarând că „legea de naționalitate nu se poate executa” a recunoscut cu cel mai perfect cinism, că în *Ungaria nu există lege și dreptate pentru naționalități*. Prin intenția de a revida retrograd legea de naționalități, primul ministru provoacă deadreptul la luptă statele balcanice învecinate și e foarte problematică că statul ungar se va putea menține, dacă e încunjurat de toate părțile cu dușmani. Nu executarea legii de naționalități, cum crede contele Tisza — încheie Die Zeit — ci revidarea retrogradă a acestei legi e un act de sinucidere pentru statul ungar.

„Reichspost” face în legătură cu discursul de Vineri al primului ministru Tisza o revizuire istorică asupra dezvoltării chestiei de naționalitate în Ungaria. Autorul articolului arată cu date istorice, cum Maghiarii, deșteptându-se la ei simțul național și-au asigurat pe cale legislativă o supremație asupra națiunilor nemaghiare. Maghiarii îmbătați de biruințele lor național-politice s'au crezut dictatori și însuflețirea lor națională a degenerat într'o patimă distrugătoare. În străduința lor de a regenera organismul putred al statului ei și-au pierdut cumpătul și nu mai cunoșteau margini. În cursul fermentației generale, s'au anunțat apoi și națiunile nemaghiare, pusă în mișcare de teama distrugerii lor totale. În 1848, când Maghiarii au repurtat biruințe naționale, fără ca națiunile nemaghiare, să li se asigure măcar cele mai primitive drepturi a izbucnit reacțiunea. Anii 48/49 a găsit națiunile nemaghiare pregătite pentru luptă fără ca să fie necesară o agitație din afară, căci disordinea constituțională ce domnea în Ungaria se îngrijise de aceasta. Astfel s'a dezvoltat problema de naționalitate în Ungaria și a fost provocat războiul civil ca o reacțiune împotriva naționalismului maghiar neînfrânat.

Dieta din Dobrițin a recunoscut pericolul sub impresia discursurilor contelui Batthyány și Szeinere, când acesta din urmă rostise cuvintele memorabile „Dacă aristocrația maghiară nu-și va schimba concepția ei privitor la dorințele juste ale naționalităților ea va duce țara la peire”. Articolul de lege privitor la dorințele naționalităților votat în Iulie 1849 de către dieta din Dobrițin, a venit însă prea târziu, căci atunci lupta naționalităților își atinsese deja culmea.

Aceeaș e situația și azi — încheie autorul articolului din Reichspost. Maghiarii tratează însă și acum chestia de naționalitate greșit, ca și atunci, ei repetesc greșelile, fără să învețe ceva din istoria trecutului.

Contele Tisza a spus în discursul său unele adevăruri, între aplauzele camerii ungare. Dar oare se vor și împlini cele promise? Conducătorii români n'au putut fi liniștiți, și contele Tisza are prilejul ca prin faptă să-i convingă că indoiala lor n'a fost îndreptățită.

„L'Independance Belge” și contele Andrassy.

„L'Independance Belge” din 18 Februarie c. publică dela corespondentul său d. A. Fradel următoarea interesantă *Scrisoare din Ungaria*:

Înainte și în timpul războaielor balcanice, mai ales în timpul lor, când un ziarist străin care trecea prin Ungaria încerca să ia informații asupra situației așa de numeroaselor naționalități din această țară în legăturile lor cu statul — și întreba pe vre-un președinte de consiliu, pe vre-un ministru, deputat ori om politic ce e cu chestia românească, sârbească, ruteană sau alta la fel din Ungaria, întotdeauna primia, fără gres

răspunsul acesta: „Nu e nici o chestie română, sârbească ori ruteană; în Ungaria nu s'unguri!”

Cu toate acestea, punând întrebarea atrăgând atenția aceluiași personajii pe că dacă nu-s în Ungaria decât Unguri, se totot Unguri „nemaghiari”, adică de origine mânească ori sârbească ori de altă origine tocmai asupra situației și drepturilor „nemaghiari” dorește să fie lămurit ză, prea curios ori prea stăruitor primea n sul că în Ungaria toți supușii M. S. monarc Francisc Iosif au aceleași drepturi și ac privilegii și că nu e nici o deosebire în aprivință între maghiari și nemaghiari.

Era limpede și precis; ziaristului nu-i nea decât să-și puie în buzunar carnetul lografului, dacă nu mai erau alte chestii puțin arzătoare de pus, și să plece în țări canice vecine pentru a pune aceeaș întoamenilor de stat de acolo. E evident că sul nu putea fi acelaș.

Toată lumea fu, deci, foarte surprinsă cercurile politice ungurești; când se află că tele Tisza a început tratative cu conducnațiunii românești din Ungaria pentru acesteia drepturile și privilegiile de care ea n'a aci nu s'a bucurat”. Aceasta a produs nște, mirare, cercetări s'au pus la cale și înșit s'a aflat să președintele consiliului n'a hotărârea decât în urma ordinelor dela na care, socotind ținuta României față de u alianță ca suspectă, vrea ori cum să „im pe Români din Ungaria și „să și-i facă bin tori” în cazul unor întâmplări cari nu se prevedea.

Dar atunci, dacă trebuie numai decât s „impăcată” și „făcută binevoitoare”. popo românească, asta înseamnă că ea nu e m mită de soarta ei și că probabil — cel pu ceasta se poate bănui — ea nu se bucura celeași drepturi și privilegii ca ceilalți un — și, în acest caz, toate declarațiile de m nainte, făcute ziaristilor străini de oamei stat unguri erau — cum să zic?... poate site!

Iată deci pe președintele de consiliu, co Tisza, nevoit să-și ia pe seamă, să și-l facă a un proiect pe care, în sufletul lui de ungu triot și nationalist, trebuie să-l deplângi așa de adânc ca și procesul dela Sighețul mației, pe care doria să-l amâne la cale grecești, dar pe care se văzu silit să-l ino se zice, în urma unui ordin din Viena, care, teama unei răscoale a Rutenilor în caz de boi cu Rusia, tine să-și impuie autoritatea stor Unguri de origină slavă: *Austrae imperare orbi universo, A. E. I. O. U.*

Tratativele se încep, deci, între contel ori guvernul său și reprezentanții ori cond torii Românilor — și nu fără neliniște ș treabă toți ce se va da acestor unguri m ghiari în paguba celorlalți, maghiari, și se, desc cu teamă că dându-li-se ceva să nu deștepte pofta și să nu devie prea preten pentru că, imbiindu-i, ei nu se vor știi să o și mai mult și atunci nu s'ar vedea de ce căuta să „romanizeze” toată Ungaria. Ve rile aceste ale lui Lafontaine doar sunt în adevărate:

Laisser-leur prendre un pied chez vous
Ils en auront bientôt pris quatre.

Cunoscând tratativele începute de con T., era interesant a se ști ce crede contele drassy, fost ministru de interne care mai ca ori cine era socotit că poate vorbi în a știință de cauză de aceasta chestie pasion pentru Unguri. Deci, în numele ziarului „L'Independance Belge”, m'am înfățișat acestui l personaj politic.

— Mă întrebați care mi e părerea asupra tratati începute de contele T. cu reprezentanții partidului țional român și vreti să cunoașteți efectul pe car țară îl va avea planul guvernului?

— Intocmai, Excelență.

— Ei, iată ce puteți spune cetitorilor ziarului ziar pe care-l cetesc totdeauna cu cel mai mare res. Din discursul contelui Tisza asupra tratativor Români din Ungaria rezultă că fără a aduce schimb în direcția guvernamentală și fără a atinge legă cari există între guvern și celelalte naționalități ca de Români”, el caută un teren de înțelegere cu d ul național român. Lucrând așa, contele T. are ca vrea să se explice și chiar să ncerce să-și ș felul lui de guvernare față de opinia publică ungur

care nu-l iubește. Cum în asta e un punct de vedere nesănătos, îl condamn cu desăvârșire.

E sigur că trebuie să căutăm prin toate mijloacele cu putință să îmbunătățim legăturile noastre cu toate naționalitățile. Viața internă ungurească va face, de sigur, în timp scurt progrese enorme spre democratizare.

Din cauza vederii lui scurte — se știe că contele T. e de o miopie legendară — președintele consiliului a vrut să oprească avântul poporului spre democrație, dar n'a izbutit decât să împingă țara pe acest povârniș. În clipa în care se aducea proiectul noii legi electorale, reformele pe care ea le cuprindea erau atunci mult mai largi decât cele ce au fost date poporului, căruia ar fi trebuit să i se dea cât mai mult cu putință, așa ca să se înlăture primejdiile unei soluții prea radicale.

Cu majoritatea lui cumpărată, contele T. a făcut o lege a cărei strâmțime de vederi ar fi trebuit, credea el, să oprească valul care urcă, dar care, dimpotrivă, n'a avut altă urmare decât să deschidă largi stăvilarele. E o politică de struț, care-și ascunde capul în nisip crezând că nu va fi văzut — căci trebuie să se gândească bine că mai târziu ori mai târziu tot ne vom găsi în fața unui avânt mare spre democrație.

Însă cel ce are să se teamă mai mult de acest curent repede e tocmai cel ce trebuia să înțeleagă că a sosit ceasul în care e de nevoie să se întrebuițeze o metodă guvernamentală mai modernă pentru a-l opri, mergând înaintea trezirei avântului viitor.

Politica noastră în ce privește naționalitățile trebuie, deci, îndreptată către democrație. Stabilitatea guvernamentală nu e datorită până azi decât întrebuițării prea violente a mijloacelor de acțiune împotriva naționalităților.

Legăturile dintre minoritate și majoritate nu pot rămâne așa cum sunt azi: trebuie să se dea voie loial diferitelor partide politice să lupte pentru ideile lor. În chipul acesta, fără a scădea statul național, se va ajunge totuși la domolirea neînțelegerilor dintre stat și naționalități. Numai rupând cu politica guvernamentală brutală, se va face să înceteze disarmonia care domnește în țară; dar scopul nu se va atinge făcând o politică excepțională în favoarea Românilor.

Tratatările guvernului sunt cu atât mai primejdioase cu cât ele combat influența unui număr considerabil de Români, cari pretind că ei nu trebuie să formeze o naționalitate deosebită, ci ca ea să fie cuprinsă în națiunea ungurească (sună prea adânci cuvintele acestea ca să le putem pricepe! — N. Tr.)

Pe de altă parte, dând privilegiile speciale Românilor din Ungaria e sigur că celelalte naționalități vor voi să dobândească aceleași privilegii și că, dacă nu li se vor da, opinia publică ungurească niciodată nu va voi să admită și să sufere o acțiune guvernamentală oarecare împotriva celorlalte naționalități în vreme ce numai Românilor ar fi favorizați.

Dar toate acestea nu dau nici o garanție de sinceritate din cauză că contele Tisza, cu chiar cuvintele lui, „va măsura însemnătatea concesiunilor făcute Românilor după încrederea pe care i-o vor inspira în timpul tratatelor dintre conducătorii lor și reprezentanții guvernului unguresc”. Înțelegerea nu va fi, deci, cu siguranță, de lungă durată și atât cât va mai ținea sistemul guvernamental de azi, sistem de violență și de corupție. Românilor vor avea neconținut o sabie a lui Damocles deasupra capului.

Să legi mâinile statului tratând cu partide a căror existență e recunoscută ca funestă chiar de contele T., e o greșeală mare; e preferabil să cauți mijloacele și să pui tot în mișcare pentru a le insufla dragostea unei singure și aceeași țări. Soluția de adus la chestia naționalităților nu poate fi decât generală: ținerea în frâu în întâiul loc a violenței guvernamentale, apoi suprimarea regimului corupției. Azi dreptul electoral e puțin întins; nu-s decât 413 circumscripții electorale; din acestea 229 sunt în mâinile majorității ungurești, cu toate că celelalte partide au o enormă majoritate de voturi în totalitatea circumscripțiilor electorale. Și se întâmplă acest lucru, care poate părea ciudat, că majoritatea guvernamentală e cu totul nepopulară în Ungaria, în vreme ce minoritatea se bucură de cea mai mare popularitate. Dar, în viitor, acest rezultat pare cu atât mai puțin probabil cu cât guvernul a trebuit să-și cumpere prea scump majoritatea; în țară sunt destule scandaluri care ne-au arătat cum au fost silite băncile să dea milioane pentru casa electorală a partidului guvernamental, ori cum antreprenorii de localuri de joc au dat aproape 2 milioane casei secrete a prezidenției consiliului pentru a obține concesiile care... nu li s'au dat niciodată. Toate acestea au distrus chiar parlamentul, au nimicit legăturile dintre partidele politice ungurești, au otrăvit naționalismul naționalităților și l'au adus la atâta desperare că i-au dat forța predominantă pe care o vedem, ori când îndreptățiți prin sentimentul apăsării nedrepte.

Ori ce politică trebuie întemeiată pe dreptate și pe respectul legii. Dreptul general al statului nu trebuie să

se mărginească la supravegherea școlilor, a colonizării, etc. — dar nici nu trebuie să se lege prin contracte speciale să numească funcționari de curte și tribunale ori în ori ce altă slujbă cari să nu cunoască nici limba națională mai mult decât dreptul și cari să n'aibă, cele mai adeseori, nici cea mai elementară cultură.

Trebuie progres în dreptul electoral, trebuie dat și naționalităților un drept mai întins și împărțirea circumscripțiilor electorale trebuie așa fel făcută ca o reprezentare proporțională să fie garantată naționalităților, fără ca prin asta caracterul maghiar al parlamentului să fie primejduit (intocmai ca în povestea „revizuirea constituției” a lui Farfuridi!... — N. Tr.); unitatea națională a statului nostru trebuie păstrată cu ori ce preț. E o nevoie absolută pe care o impune situația noastră geografică și trecutul nostru milenar.

Punctul însemnat e să se asigure lealitatea și cinstea alegerilor — ceea ce nu se poate aștepta dela regimul de azi. Cu cât vor fi mai numeroși cei ce vor lua parte la darea libertății popoarelor, cu atât această libertate va fi mai mare; de aceea toate partidele ungurești din opoziție trebuie să se unească pentru a apăra mai bine dreptul și libertatea comună primejduite prin contractele speciale pe care guvernul vrea să le

facă cu Românilor, contracte prin care le asigură privilegiile particulare — ceea ce e contrar dreptului și libertății poporului unguresc. Nu trebuie să fie „o nevoie a politicii externe” și nici absolutismul guvernului de azi pentru a-l sili pe acesta să încheie o înțelegere cu naționalitățile.

Mă rezum: Trebuie să ne ocupăm foarte serios pentru a scădea primejdiile chestiunii naționalităților; dar la aceasta nu se va ajunge decât printr'o politică de așa fel ca, păstrând riguros punctul de vedere al guvernului, apărând unitatea națională a rasei ungurești și caracterul național al statului, să se întemeieze pe libertatea poporului și respectul dreptului; nu însă pe un sistem de transacții și privilegii”.

Părăsind pe contele Andrassy nu m'am putut opri de a trage o încheiere din această convorbire: ori ce ar spune oamenii politici guvernamentali, că nu era o chestie românească, sârbească ori ruteană și că în Ungaria nu sunt decât Unguri, *chestiunea naționalităților există foarte bine și ea a atins un caracter cu totul grav în aceste timpuri din urmă.*

Palatul episcopiei de Hajdudorog dat în aier?

Cinci morți, între cari și faimosul vicar Jaczkovics. — 9 răniți.

Arad, 23 Februarie.

O veste stranie ne-a adus azi firul telegrafic dela Dobrișin:

Reședința episcopiei de Hajdudorog a fost dată azi înainte de amiază în aier. Făptuitori necunoscuți au așezat dinamită în mai multe părți ale palatului. Explozia a fost groaznică. Flăcări uriașe au consumat în câteva ore palatul. De sub mormane au fost scoși 5 morți, arși scrum, între ei și vicarul Jaczkovics, mâna dreaptă a episcopului Miklóssy. Se spune că atentatul a fost plănit împotriva a însuși episcopului.

Cele mai ciudate gânduri ni s'au născut citind această veste sguduitoare...

După amiază am primit și alte depeșe, din cari ni s'a deslușit alte circumstanțe ale faptului, mai verosimile și anume:

Reședința episcopiei de maghiarizare era așezată vremelnice în palatul baroului comercial, în colțul străzilor Verböczy și Deák. Întreg etajul prim era ocupat de episcopie și aici era și locuința episcopului Miklóssy István, capul faimoasei episcopii.

Azi înainte de amiază, țevile apeductului din etajul prim au explodat — până în clipa de față din cauze inavuabile. Detunături feroase au cutremurat întreg cartierul orașului.

Puternicul palat a fost sguduit din temelii. În parter și în etaj pereții s'au năruit, iar în etajul al doilea au izbucnit flăcări. În câteva clipe întreg catul al doilea era încins de limbile focului. Pereții clădirilor învecinate s'au clătinat, ferestrele lor s'au spart.

Fiind anunțată poliția și gendarmeria, s'au făcut în grabă încercările de salvare. Pompierii au scos de sub mormane, în cel dintâi sfert de oră, două cadavre, doi servitori arși scrum, până la nerecunoaștere: era servitorul episcopului Miklóssy și soția acestuia. În aceeași situație grozavă au scos pompierii pe secretarul episcopului, Szlepkoszky.

Nouă răniți au fost transportați la spitalul municipal.

În clipa de față nu se poate încă constata cu siguranță numărul victimelor și morților. Chiriașii palatului au scăpat în mare parte.

O depeșă ce primim acum seara ne spune, că pompierii au desgropat de sub ruine

cinci cadavre, între ele acel al vicarului Jaczkovics. Acest cadavru e zdrobit cu desăvârșire. Conturile corpului și ale trunchiului nu se mai pot distinge. Un picior îi lipsește cu totul.

Grav răniți au fost transportați dela etajul al doilea doi servitori. Rănit letal a fost găsit și avocatul Csatt, care se afla din întâmplare în palat.

De toți sunt nouă răniți.

Vestea catastrofei a consternat adânc populația orașului. Se svonește că nenorocirea a fost cauzată de un

atentat cu dinamită.

Prefectul poliției a declarat că e riscat să se vorbească de un asemenea atentat. Pe coridoare — a spus el — se simte miros de iarbă de pușcă. Detunătura încă ar putea adevări că explozia unei bombe să fi cauzat nenorocirea.

Geamurile enorme ale cafenelei Royal, care se afla la o distanță de 300 de pași dela locul catastrofei, s'au sfărâmat toate. Tot așa și geamurile palatului justiției și ale altor palate din aceiaș rază.

Comandantul pompierilor ar fi declarat, că cauza nefericirii e topirea betonului.

La ameză s'a constatat, că și

episcopul Miklóssy a fost rănit, deși nu grav. Episcopul în clipa exploziei era în apartamentele lui și a fost rănit la mână. A fost cu adevărat bariadat de ruine.

Numai într'un târziu a putut fi eliberat.

Fata vicarului Jaczkovics era în oraș pe timpul exploziei. Venind într'o răsufare la locul catastrofei și văzând cadavrul groaznic mutilat al tatălui ei — a făcut gesturi de nebună. Medicii au constatat că și-a pierdut mințile. A fost dusă la secția specială a spitalului municipal.

Comitele suprem Domahidy i-a raportat telegrafic despre cele întâmplate ministrului de externe Sándor Lános la Budapesta.

Directorul fabricii de gaz aerian Eugen Debreczeni a declarat următoarele:

— Am examinat țevile în întreg palatul, dar am constatat că explozie de gaz nu s'a întâmplat.

Atâta e totul ce putem ști până la încheierea ziarului. Ușor ne putem închipui fiecare ce efect va avea catastrofa în zecile de sate românești răpite dela sânul bisericii strămoșilor noștri. Bătăia lui Dumnezeu rar s'a adeverit în chip mai grăitor...

Unele ziare de seara, cari aduc și ele informații asupra exploziei, se încumetă în mod satanic să arunce bănuiala, că făptuitorii atentatului ar fi Români. Suntem convinși că procurorii nu se vor mișca să-i învețe minte pe iresponsabili bănuitori.

Dar bietul Jaczkovics tristul erou dela Mottin, care a răscolit pacea atâtor creștini cu frică de poruncile legii românești? L'a ajuns osânda pe renegatul rutean mai curând decât omul putea să prevadă...

Să esclămăm cu profetul:

„Mari sunt minunile tale Doamne...”

A VI-a conferință

a „Reuniunii femeilor române” din Arad.

— Raport. —

Arad, 23 Februarie.

Orașul nostru, relativ bogat în manifestări culturale, a înregistrat ieri din nou un succes pe tărâmul activității naționale.

Duminecă la orele 5 d. a. s'a ținut la școala civilă de fete a VI-a conferință din ciclul de prelegeri aranjate de „Reuniunea femeilor române”, care mai cu seamă în orașul nostru desfășură o activitate prodigioasă.

Programul acestei serate a fost mai bogat și variat ca altădată; rezultă și din interesul publicului, pentru care sala de altcum spațioasă, s'a dovedit de astădată neîncăpătoare.

Serata a deschis-o d-șoara Livia Vățiaș, care execută la pian cu multă pricepere și simț artistic două piese muzicale alese din repertoriu străin. E îndeobște cunoscută d-șoara Vățiaș societății noastre arădane, ca să nu fie lăudată mai mult la acest loc.

Urmează jocuri naționale: Hora, Hațegana Sârba, dansate de câteva eleve draguțe ale institutului, toate în port național (d-șoarele: Eugenia Robu, Iconia Balos, Mărioara Robu, Volumnia Ghebeles, Livia Roșculeț, Alexandrina Ardelean, Stela Herbay, Livia Herbay și Zoe C. Pop) acompaniate fiind la pian de d-șoara P. Trailescu.

Di Aurel Raicu ceteste din I. L. Caragiale „Bubico” schiță care răsfrânge umorul sănătos al maestrului, provocând ilaritate printre cei de față. (Un copilăș îl întrerupea mereu, iar un vecin îmi șoptea la ureche că

schița nu ar fi fost potrivit aleasă pentru gustul publicului.)

D-șoara Aurora Luca de asemenea cântă la pian două bucăți din repertoriu străin. D-sa e de mult consacrată pentru publicul nostru, ca să nu mai folosim alte epitețe alese, dar foarte darnic împărțite de raportorii noștri din provincie.

De încheiere dl profesor Mih. Novac ține o conferință interesantă despre „baloane și aeroplan”.

Dsa arată importanța științei pentru viață, ca profitoare a marilor invențiuni. Invențiunile nu sunt cum s'ar crede roade ale întâmplărilor — cu toate că și întâmplarea are oarecare rol — ci a muncii stăruitoare. În timpul din urmă cele mai multe și mai miraculoase invențiuni sunt în domeniul aviației. Omul a fost totdeauna muncit de gândul de a se avânta în aer. Face pe scurt istoricul aviației. Vorbind despre baloane, încercările fraților Montgolfier până la Zeppelinurile uriașe ale Germanilor spune teoria evoluării baloanelor bazate pe principiul legii lui Arhimedes. În schimb aeroplanele, minunile cele mai noi ale tehnicii aviatice cuceresc tot mai mult teren, fiindcă aeroplanele puse până acum numai în serviciul militarilor pot fi procurate și de statele cari nu pot cheltui milioane pe baloane și dreagnuturi. În cursul prelegerii arată presiunea ce o exercită aerul asupra corpurilor în stare pe loc și în mișcare din cari deduce legile pe cari se bazează susținerea în aer a aeroplanelor. Grație presiunii ce o exercită aerul asupra corpurilor puse în mișcare pot să sboare și muritorii de rând la înălțimi de 5—6 mii de metri, de unde până acum se înălțau numai poezii pe pegazii lor năzdrăvani. Arată întocmirile superioare ale aeroplanului românesc Vlaicu și termină între aplauzele multimei.

La sfârșit elevele școlii civile amintite mai sus au jucat: Hora fetelor, Brăduțelul și De doi.

Seara s'a ținut examenul de dans la școală la care au asistat damele Reuniunii femeilor române din a căror munificență elevele au primit prăjituri, bomboane și portocale.

A fost o reușită serbare culturală și am dori să ne întrunim cât mai des la alte serate.

Rap.

Cronica externă.

Wilhelm I, regele Albaniei. Ieri, Duminecă a sosit la Valona telegrama, care a anunțat că prințul de Wied a primit ofertul delegației albaneze ca să fie domnitor al Albaniei.

Știrea — după cum se anunță — a provocat în întreg orașul mare bucurie. Populația în grupuri număratoase au parcurs străzile, în frunte cu steagul albanez cântând imnuri naționale și făcând ovații pentru regele Albaniei. După amiază s'a ținut o mare adunare națională, la care după discursurile înflăcărâte ale oratorilor s'a citit textul telegramii adresat regelui Albaniei Wilhelm I.

În această telegramă populația albaneză mulțumește primului său rege pentru hotărârea ce a luat și își exprimă omagiile și încrederea deplină. Adunarea s'a dizolvat în liniște și ordine, parcurgând din nou străzile cu ovații la adresa regelui și a familiei lui.

„Berliner Tagblatt” publică în numărul său de azi un interviu cu Beyul Ekrem Flora, care face parte din delegația albaneză, care a oferit prințului de Wied coroana Albaniei.

— Suntem fermecați — a declarat fruntașul albanez — de primirea ce ni s'a făcut în Neu-Wied. Regele de fapt e băbatul pe care ni l'am dorit.

Beyul Ekrem a mai declarat că primul domnitor al Albaniei va purta numele de Wilhelm I, iar moștenitorul de tron numele de Carol Victor Scänderbeg.

Față cu știrile oficiale, liniștitoare din Valona, din Belgrad sosesc știri despre o mare nemulțumire, ce ar exista la triburile albaneze față de noul domnitor.

După cum se anunță în zilele apropiate va avea loc în Piscopolje o mare adunare a tribu-

rilor albaneze, pentru ca să protesteze împotriva domnitorului străin, accentuând că numai poporul îl poate alege pe domnitor și anume dintre Mohamedani. Această rezoluție va fi trimisă tuturor puterilor. Se crede că pe primăvară vor isbucni tulburări în Albania.

După cum se anunță din Valona, trupele grecești vor evacua în zilele apropiate teritoriile albaneze. Comandantul jandarmeriei olandeze generalul de Veer, a fost încunostințat despre aceasta din partea comandantului trupelor grecești, pentru ca să poată lua din vreme măsurile necesare pentru menținerea ordinei în acele ținuturi.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Februarie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme moale în unele locuri ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moale, ploii.

Temperatura la amiază a fost: + 8.0 C.

O afacere regretabilă. În chestia „Sezătoare” dlui Tiberiu Brediceanu ni s'a întâmplat un lucru foarte regretabil. Am publicat adecă în numărul 13 al acestui ziar un articol în chestia muzicale sub titlul „O întrebare”. Acest articol discuta chipul cum d. M. Margaritescu își face recenziile sale muzicale în „Flacăra”. În afacerea aceasta apoi în numărul nostru 22 sub titlul „In chestia Sezătoare” a apărut o mică informațiune iscălită C., care folosește într'o afacere de critică muzicală termeni absolut imposibili într'o discuție obiectivă și serioasă. Informația aceasta s'a publicat fără voie și știrea redacției acestui ziar. Se adeverește afirmația noastră prin faptul, că informațiunea din chestie e publicată imediat înaintea inserțiunilor. În lipsă de material la încheierea foii paginatorului a aflat-o pe masa redacției și a pus-o la ziar fără știrea vre-unui membru al redacției.

Când constatăm cu regret greșala din chestiune ne simțim îndatorați a declara totodată, că coloanele acestui ziar stau deschise și în viitor pentru discutarea în termeni obiectivi a chestiei muzicii românești și pentru orice recenziune competentă în această materie. Acest ziar nu este organ de clică și astfel nu poate eschide din coloanele sale nici eventuale recenzii bine intenționate față de lucrările muzicale ale dlui Tiberiu Brediceanu, pe care îl cunoaștem bărbat mult mai înțelept, decât să fie capabil a se considera infalibil și absolut perfect în arta muzicii.

Redacția „Românului”.

Chestia bisericii românești din Bucovina. Se anunță din Cernăuți: Joi seara la orele 8, a avut loc în palatul național din localitate o ședință a partidului național-român, în care s'a discutat din nou chestia bisericească. S'a hotărât ca toți deputații români din parlament să intervie corporativ la miniștri de interne și instrucțiuni și să ceară o audiență împăratului Francisc Iosif, în chestia bisericească, cu care ocazie să se ceară categoric despărțirea diecezei gr. or. Doleanțele Românilor au fost arătate printr'un memoriu, care a și fost înaintat cancelariei imperiale din Viena.

La aceeaș ședință s'a făcut propunerea, care a și fost primită ca partidul să editeze un nou organ cultural, în care să se discute numai chestiuni de ordin economic și cari ar putea îndruma poporul român din Bucovina pe o cale mai practică în gospodăria vieții de toate zilele. În acest organ nu se va face de loc politică, ci se va propaga, pe lângă altele, și solidaritatea națională.

Data apariției acestui organ de publicitate, a rămas să se stabilească mai târziu.

Școală mântuită. Comuna Cociuba din Bihor are două școli: una confesională gr. or., alta comunală. Și unde se înfige la noi școala comunală ori de stat, acolo inspectorul de obicei constată rezultat nesuficient și face raport ministrului, că școala confesională e de prisos. Astfel s'a petrecut și în comuna Cociuba. Numai cât aci s'a lovit de

gratis și franco. — Roagă binevoitorul sprijin: Fischer Mór, Arad, bulevardul Andrássy nr. 25. Telefon pentru oraș și comitat 25. (Fi 1626—20.)

x Ghete pentru serate, în culoare roșie, albastră, roșă și albă. Ghete de piele și de lac, modrene, la Weinberger János în Arad.

ROMANIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 23 Februarie.

Grâu pe Aprilie	12.28
Grâu pe Mai	12.14
Grâu pe Octomvrie	11.08
Secară pe Aprilie	9.37
Secară pe Octomvrie	8.63
Ovăs pe Aprilie	7.71
Ovăs pe Octomvrie	7.73
Porumb pe Mai	6.73

POȘTA REDACTIEI.

S. S. Fizeș. Noi nu cunoaștem nici o dovadă pozitivă, dar Vă rugăm să nici nu ne comunicați vre-una, ci mai bine să vă adresați Societății pentru fond de teatru, care, dacă va cere interesul obștesc, ne va aviza și pe noi. De altfel pentru orice comunicări de această natură trebuie, în virtutea noii legi de presă, să dăm publicității numele informatorului. Luați seama de această împrejurare.

I. M. Bucium-Isbita. Noi nu publicăm decât colecte trimise nouă. Am spus-o de atâtea ori. Adresați-vă aceluia, cărora le-ați trimis banii.

E. D. M. Fotelec. Nu publicăm lucruri de această natură. Aveți forurile legale. Noi nu suntem în situație să controlăm nimic din cele ce ne comunicați. Apoi să nu uitați — și să nu uitați nici un corespondent al nostru — că trebuie să facă față publicității de aici înainte.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Emil Caliman preot, Brețc. În nrul de față s'a luat notă despre colecta trimisă. Publicarea cu numele se poate numai la partea taxabilă. Șirul 20 fil.

Petru Dalea, Kisszabodi. Am primit 7 cor. ca abonament până la 30 Aprilie 1914.

Ioan Pirtea, T. Forgaci. Am primit 11.80 cor. ca abonament până la 31 Martie 1914.

George Popovici, Mărul. Am primit 7.20 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Daniil Sandru, Ungurei. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Prin aceasta aducem cea mai profundă mulțămire tuturor aceluia, cari din tristul incident al repozării regretatului nostru fiu

Dr. Traian Mihaiu

prin cuvinte mângâitoare și participare la actul funebral, au contribuit la alinarea durerilor noastre.

Sibiu, la 20 Februarie 1914

(Mi 1869)

familia Mihaiu.

Bătăturile,

scortozenta pielei, urcloril de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată 1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la preparator: Dr. E. FLESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr

SE CAUTĂ UN VIHER

lucrător priceput la o viie plantată cu viță americană în România. Preferiți sunt cei cu certificate de bună purtare. Leafa 1000 cor. pe an, quartir și lemne de foc. Adresa: Domnișoara Römisch, București. Strada Scaune 42.

UN COMMIS

inteligent cu deplină dexteritate în bransa băcăniei și delicateșe cu perfectă cunoștință și a limbilor germane și maghiare se angajează sub condițiuni favorabile la băcănia

N. ONIȚIU, Sibiu (Nagyszeben.)

(O 1849)

UN TÂNĂR COMERCIANT ROMÂN

în etate de 27 ani, are prăvălie de spețerie și delicateșe, modern aranjată, în un oraș mare, voiește a se căsători cu o domnișoară tânără, plăcută, cu avere. Respectiva să fie solidă și aplicată a mă ajuta în conducerea prăvăliei. Epistoale serioase provăzute cu fotografie rog a se trimite la administrația acestui ziar sub deviza „ORFAN COMERCIANT”. Discreția chestie de onoare!

(Le 1870)

UN
CANDIDAT DE ADVOCAT
cu praxă află aplicare momentană în cancelaria avocatului Dr. Octavian Cernea în Zărnești (Zernest).

(Ce 1871)

OFERT.

Un tânăr, frumos, sănătos, de 22 ani, matur de comercialele superioare, cu o avere de 30.000 cor.; o ospătărie cu o învârtire anuală de 40.000 cor. într'un oraș românesc, caută o fată cu cel puțin 15.000 cor. bani gata. Ofertele însoțite cu fotografiile să se trimită administrației. Discrețiunea e chestie de onoare.

(Mo 1864—3)

Se caută

imediat un tânăr de 22—30 ani, pentru un birou din străinătate, care să cunoască în vorbire și în scriere limbile română și maghiară. Salar începător 150 cor lunar. Ofertele să se adreseze sub deviza „Hamburg” administrației acestui ziar.

(Fa 1858—3)

Uleiu de sămânță de curcubetă (dovleac) curată, pentru masă. La dorință se trimite muștră.

Le gyel Sándor és Társa Pankota

Le 1856—2)

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

precum și viță americană pentru a tot, cu și fără rășini, în diferite varietăți furnizată renumită și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.)

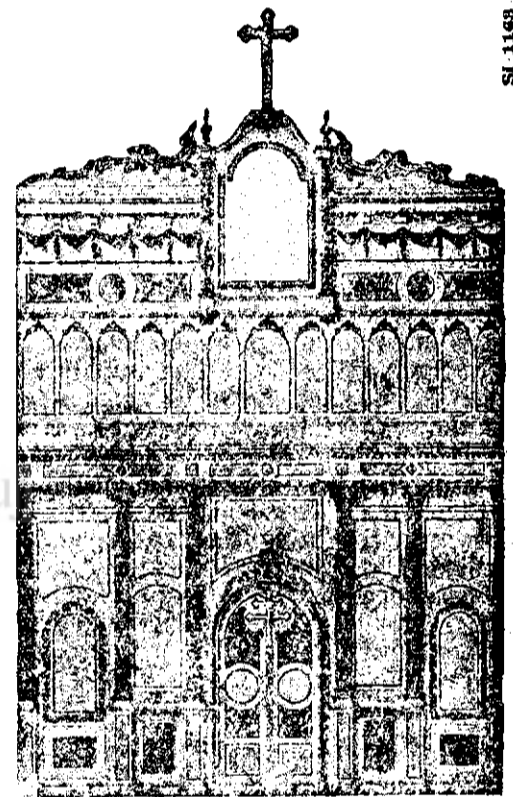
Mediaș. — Medgyes.

Serviciu conștiințios.

S. iuri garantate.

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal de la dnii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC
PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

Execută: iconostase, sculpturi, construiți de altare, aurire și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stăpuni, scaune duhovnicești și bănci p. biserici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi

Bisericile sărace primesc favor și li-se acordă plăți în rate. Merg la fața locului pe cheltuiala mea proprie. Mii de scrisori de mulțumire dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

Schmidt János

Budapesta, Köbányai-ut nr. 53.

BĂIEȘIT!

Sfredelire și exploatare de pietrișuri. Mașini sfredelitoare și ciocane sfredelitoare, foarte potrivite și promovătoare de câștig, pentru exploatarea băilor de granit, bazalt, peatră de var și băi de metal, pile și mașini pentru lucrarea pietrișilor, compresoare, cele mai noi modeluri și cele mai mari mașini, aranjament și montare după examinarea băii prospect practic surprinzător pe lângă garanție. Am montat numeroase băi în Ungaria și Austria, cari lucrează cu succes.

STEMMER A. JÓZSEF

specialist

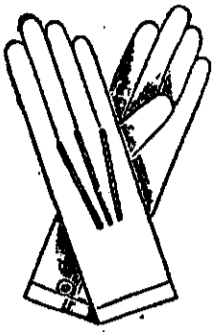
(Se 1868)

NAGYVÁRAD, Rákoczi-ut 35

So 1438

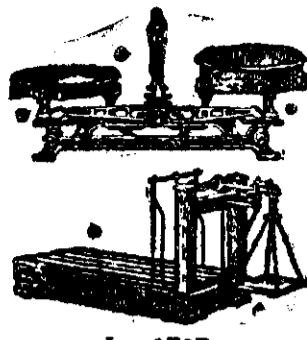
F. STOIBER, mănușier
Sibiu—Nagyszeben, str. Poplicer nr. 1.

Mare depozit de mănuși de piele glacé, svedeză, nappa și alte pieluri fine. Dantele de mătăasă și zăbranic, mănuși. Toffelul de bandage p. hernie simple și duble, diverse centurione de tot felul, bandagii, apoi ciorapi de bărbați și de femei și rufe. Aparate pentru îndreptarea corpului la băieți și fete, cordoane pentru bărbați,

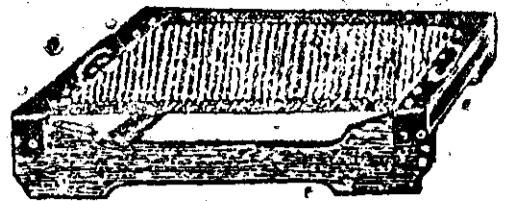
dela cele mai simple până la cele mai fine, irigatoare, mașini de cauciuc, jaturi de cauciuc și pernuțe de cauciuc pentru călătoria în tren, ciorapi de cauciuc, diferite articole igienice de cauciuc din Franța p. bărbați și p. femei Toate fiind numai de calitate cea mai bună și în prețurile cele mai ieftine.

Moșele și societățile au prețuri reduse!

Lo 1787

Laurențiu
urmașul lui Pătruț

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de artă, maestru de mobile de fier, de aramă și matrațe de sârmă

CLUJ (Kolozsvár) Hosszu-utca nrul 26.

Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanță, apoi mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în orice mărime.

Primește spre executare toffelul de lucrări în această bransă, cu prețurile cele mai convenabile.

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

CSABA LAJOS, FAUR ȘI MAESTRU DE TRĂSURI.
SEGHEĐIN (Szeged), Püspök utca nr. 6.

Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea viței de vie, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. În fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6—8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată

Prima încercare va convinge pe oricine. Prețurent gratis.

(Cs 1462)

În atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

În marele său magazin se pregătește cele mai frumoase

cuptoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

„REMEK”

mașină brevetată combinată pentru

curățitul și măcinatul cerealelor.

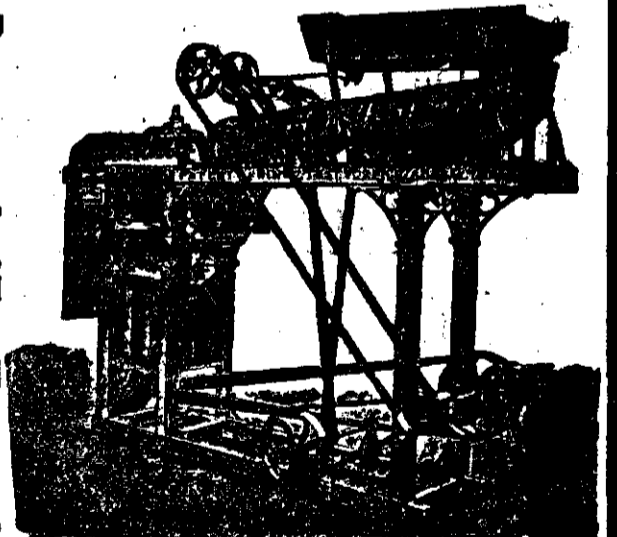
Cea mai perfectă mașină de curățit, care să nu lipsească nici unei mori de vamă.

Cu prospecte servește cu plăcere singurii fabricanți

PRINZ TESTVÉREK,

turnătorie de fier, fabrică de mașini și construcție de mori,

SĂTMAR — (Szatmár).

Brevet ung. nr. 56018. PI 891—60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — (DEES) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane, licoane oglinzi, covoare și . . .

Execută toffelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această bransă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

ROG! !!ROG!! ROG!

să nu neglijați a cere prețurentul
ieftinei, și bunei fabrice de
obiecte pentru bise-
rici a firmei.

VRANICI și TAUSCH auritori.

Neuplanta (Ujvidék), str. Dunărei nr. 15.
la „Crucea de aur“.

(Va 1634)

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat
contra durerilor provenite din poda-
gră, ischias, reumă și totfelul de ră-
celi. — După câteva frecări durerile
membrelor suferinde încetează defi-
nitiv. Are efect sigur și la boale
învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la cul-
care locurile suferinde să se frece
îndelung cu puțin **spirit de reumă**.
După frecare partea suferindă să se
învăluie cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Sa 572

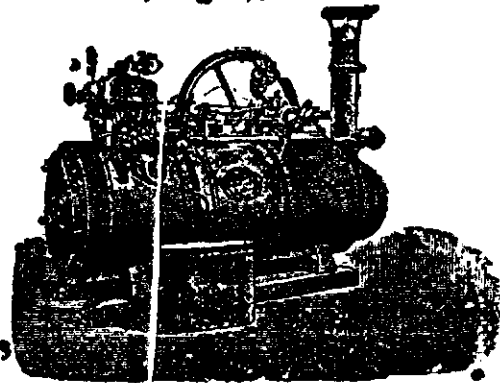
Preparator:

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger“ — Erdőszentgyörgy.

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atențiunea on. proprie-
tari de mașini de treerat și
de cazane și aduce la cuno-
ștință că și-a mărit și provăzut
cu excelente puteri de muncă

**stab limentul de fău-
rărie de cazane,**
se găsește în plăcuta poziție de
a executa cu specialitate și grab-
nic orice lucrare în această bran-
șă, execut casse pentru bani și
reparez pereți de țevi precum și
execut păreși de cazane, locomo-
bile, s raformări de locomobile.

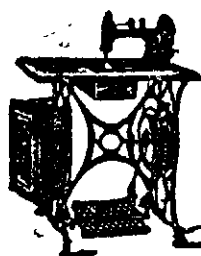
Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe cheltuiala mea la fața locului.
Execuție excelentă. Prețuri moderate.
Po 1460 Se primesc dol învățcel.

Ci 1638

CZIGER LÁSZLÓ

maiestru dipl. pentru instala-
țiuni de electricitate și gaz lă-
cătuser și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

Execută totfelul de lucrări electrice, optice și de
lăcătuserie, și anume: ferării pentru clădiri, gar-
duri pentru monumente, vetre de fer, uși de fer,
rolete de fer pentru prăvălii, mașini de cusut,
mașini de scris, biciclete; reparare de gramofone
și instalațiuni electrice, stră-
formări de mașini cu aburi
și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și
accesorii, precum și garnituri de îmblătit
Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

Cine voește să cumpere

INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode,
elegante și durabile acela să cumpere cu
încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

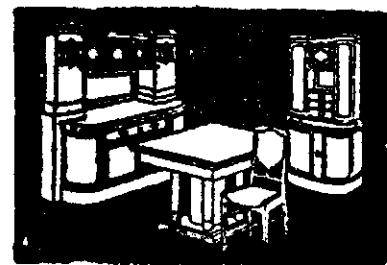
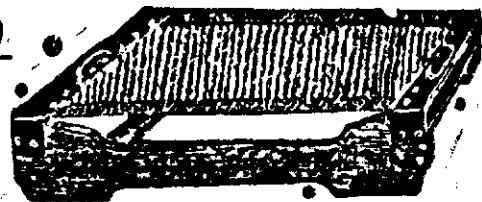
Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și ci-
boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte
moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-
țiunii dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul
de ghete și ciobote după măsură.

LAHN KÁROLY URMAȘUL LUI BAIMANN ARNOLD

ALBA-IULIA, (Gyulafehérvár).

Fondată în anul 1884

La 11

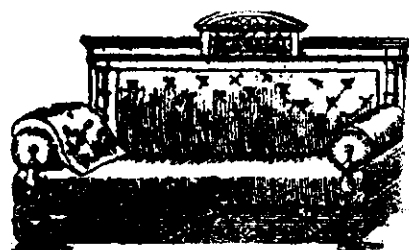

Fabrică și depozit de mobile
atelier de ornamente și tapi-
serie, fabrică de **matrațe de**
sirmă galvanizată, antepriș
de pompe funebre.

Fabrică de mobile, Nagyenyed

KOHN HENRIK tapețier și decorator

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnac 12.

Ko 1565

Execută și reparaază totfelul d lucrări de tapeție-
rie și decorative; ține în depozit mobile exce-
lente precum stufe co-
voare, ruzi de aramă,
oglinzi și icoane; mare
asortiment de canapele și
garnituri engleze execu-
tate în atelierul propriu.

Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

”CONCORDIA”

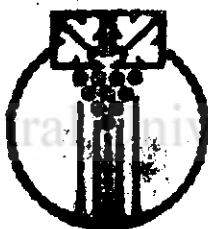
TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

TELEFON
NR. 750.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

„ALBINA”, institut de credit și de economii în Sibiu.

A XLI-a încheiere a Conturilor cu 31 Decembrie 1913.

Active

Contul Bilantului

Pasive

Casa în numărar	247047	75	Capital societar	6000000	—
Monete	14479	35	Fond general de rezervă	1.000,000	—
Cambii de bancă	19.072,201	64	Fond de garanție al scrisu-		
Credite camb. cu acop hip.	9.354,534	86	rilor fonciare	560,000	—
Impr. hip. în scrisuri fonc.	12.703,560	05	Fond special de rezervă	3,160	32
Impr. hipot. în numărar	420,555	65	Fond de penziuni	860,658	—
Credite de cont-curent	7656877	98	Depozite spre fructificare		22773692
Credite personale	1304084	19	Fondul „Parteniu Cosma”		47613
Avansuri pe efecte publice	37119	50	Scrisuri fonciare cu 5% în		
Casele institutului, realități dela Brașov			fiorini în circulație	466,000	—
și div. realități de vânzare	932365	73	Scrisuri fonciare cu 5% în		
Efecte publice	3498091	—	coroane în circulație	8.228,000	—
Acțiuni dela diverse bănci	314000	—	Scrisuri fonciare cu 4½%		
Efectele fond. de garanție al scris. fonc.	562029	—	coroane în circulație	2.312,000	—
Efectele fond. de pensuni al funcț. instit.	314270	—	Scrisuri fonc. eșite la sorti în circulație		281500
Interese transitoare de efecte	49516	33	Cambii de bancă reescomptate		8025214
Mobilier amortizat	—	—	Diverse conturi creditoare		4786935
Debitori	6626	07	Dividendă neridicată		2260
Interese transitoare restante	53392	40	Interese anticipate pro 1914		330902
			Interese transitoare de scris. fonciare		159186
			Profit net		703627
	56540751	50			56540751

Debit

Contul Profit și Pierdere

Credit

Interese :			Interese :		
pentru depozit spre fruct.	1.152,337	30	dela cambii de bancă	1.089,960	81
pentru scrisuri fonciare	540,578	98	„ cred. camb. cu acop. hip.	601,951	74
pentru impr. luate pe efecte	161,287	12	„ împrumuturi hipot.	724,132	95
Spese :			„ cred. de cont-curent	331,169	79
Salare	285,960	63	„ efecte publice	190,989	18
Bani de quartir	55,665	—	„ credite personale	121,706	52
Imprim., registre, porto, div.	45,897	74	„ avans pe efecte	2,638	73
Marce de prezență	7,236	—	„ capital societar	24,064	18
Contribuțiune :			Proviziuni		30952
directă	72,166	11	Chirii		19196
10% dela inter. de depozit	115,233	73	Profit la monete		3226
Profit net		703627			67
		3139990			23

Sibiu, la 31 Decembrie 1913.

Cosma m. p.
director executiv.Iosif Lissai m. p.
contabil-șef.**DIRECȚIUNEA:**

A. Lebu m. p. St. Stroia m. p. Bârseanu m. p. Dr. E. Roșca m. p. G. Dima m. p.
Dr. I. Mihai m. p. Traila m. p. Dr. Comșa m. p. Dr. I. Beu m. p.

Sabseminatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiu, 14 Februarie 1914.

Comitetul de supraveghiere:

M. Voileanu m. p. Dr. V. Bologa m. p. E. Verzariu m. p.
Ioan Henteș m. p. Victor Fincu m. p.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „ROMÂNUL”, BRAD.